

Plenum i Vålådalen – ett systemskifte i samepolitiken

Efter ett par dagars eftertanke är det nog dags att sammanfatta vad som hände vid plenum i Vålådalen och kanske också varför.

Maj 2010

I maj 2010 valde Sametingets plenum en ny styrelse bestående av 6 ledamöter med proportionellt valsätt. Den nya styrelsen representerade alla partier i Sametinget och rent praktiskt innebar en 6-mannastyrelse att styrelsens ordförande har utslagsröst när styrelsen prövar frågor där röstetalet är 3 för och 3 emot. Den nya politiska ledningen för Sametinget med Samelandspartiet, Guovssonásti och partiet Samerna hade majoritet i plenum. Den huvudsakliga anledningen till att en ny politisk ledning valdes var att Guovssonásti hoppat av de tidigare samarbetspartierna i den dåvarande styrelsen. Konsekvenserna av detta blev att Sametingets dåvarande styrelse och plenum inte hade samma majoritet. Att leda en styrelse som inte får stöd i plenum är mycket svårt.

Sedan maj 2010 har Sametingets nya politiska ledning/styrelse behandlat och beslutat i ett stort antal frågor i vilka styrelsen till ca 90 % var eniga i ärendebesluten. I januari 2011 behandlade styrelsen två betydande politiska sakfrågor. Dessa var inrättande av politiska nämnder och budgeten, som ska beredas av styrelsen inför plenum i februari 2011 i Sundsvall. Detta är upptakten till de politiska tvärkasterna i plenum i Vålådalen.

Sametingets budget 2010 och 2011

När Samelandspartiet, Guovssonásti och partiet Samerna övertog den politiska ledningen av Sametinget i maj 2010 ärvde vi ett budgetunderskott på ca 2,5 miljoner kr från den förra styrelsen. Såsom jag bedömde var underskottet betydande sett till att inte ens halva budgetåret passerat. Den nya styrelsen beslutade gemensamt att målsättningen var att se till att Sametingets budget skulle vara i balans den sista december 2010. För att uppnå en budget i balans beslutade vi i styrelsen att göra neddragningar i *förvaltningsanslaget* för såväl kanslidelen som för den politiska delen. Sakanslagen d v s kulturanslagen, anslaget för främjande av rennäringen, språkanslagen berördes inte av neddragningarna.

När det gäller budgeten för Sametinget är det viktigt att komma ihåg att den helt och hållet styrs av riksdagens beslut om statsbudgeten varje år och regeringens regleringsbrev. Sametingets plenum och styrelse beslutar alltså i princip bara att fastställa budgeten utifrån den av riksdagen beslutade statsbudgeten och regeringens årliga regleringsbrev. Någon egen tolkning från Sametinget medges inte. I det dagliga och i löpande verksamheten är det sedan Sametingets kansli som hanterar hur disponibla medel ska användas.

Budgetarbetet under 2010 har varit tufft men resultatet blev att Sametingets kunde redovisa ett litet överskott i slutet av året. Sametinget kunde också disponera ett anslagssparande motsvarande ca 1,1 milj kr. Hur detta anslagssparande skulle disponeras var den första sakfråga styrelsen inte eniga om och i vilken jag som ordförande använde mig av min utslagsröst.

Politiska nämnder

I samband med styrelsemötet i januari 2011 framkom det att partierna Min Geaidnu, Skogssamerna och partiet Jakt- och fiske hade annan uppfattning om inrättande av politiska nämnder inom språk, näring och rennäring och ifråga om hur anslagssparande på ca 1,2 milj kr skulle disponeras. Min Geaidnu m fl vill ha en politiskt tillsatt sekreterare som skulle lösa frågan om att få underlag till styrelsemöten i politiska frågor eftersom kanslichefen och kansliet ansåg att deras uppdrag i första hand var att följa regeringens uppdrag i regleringsbrev och i mån av tid att bereda underlag till styrelsemötena.

För den politiska ledningen handlade inrättandet av politiska nämnder att följa vad Sametingslagen säger om nämnder och att få fler politiker engagerade i Sametinget. Det handlade också om att effektivisera styrelsens arbete. Många har trott att politikerna i nämnderna ska överta tjänstemännens arbetsuppgifter. Detta är helt fel. Tjänstemännen ska/skulle fortsätta med sina uppgifter medans politikerna skulle fastställa planer, policys, inriktningsriktlinjer, program m m så att Sametingets politiska inriktning blev tydligt i olika frågor. Tänk att förslaget om inrättandet av nämnder blev så feltolkat både från Min Geaidnu, Skogssamerna och Jakt- och fiskesamerna. Det handlade ju istället om att stärka Sametingets självbestämmande!

Detta var den andra sakfråga som styrelsen inte var enig om i sin beredning i vilken jag som ordförande använde mig av min utslagsröst.

Styrelsearbetet

Under tiden januari-maj 2011 har jag som styrelsens ordförande kallat till 11 styrelsesammanträden vilket kan jämföras med 4 sammanträden under normala förhållanden. Styrelsen ska – som alla känner till - bereda ärenden till plenum och för att styrelsen ska kunna bereda olika frågor vid sina möten då förutsätts det att kansliet bereder de ärenden som styrelsen ska besluta om. Kan inte styrelsen hålla sammanträden, - ja då kan inte styrelsen bereda ärenden till plenum och det får ju konsekvensen att plenum inte har några ärenden att behandla vid sitt möte, vilket ju framkom med all sin tydlighet vid plenum i Vålådalen som endast hade 4 ärenden på sin ärendelista.

Min Geaidnu, Skogssamerna och partiet Jakt- och fiske har valt att inte delta vid styrelsemöten vilket i sig är märkligt och kan utifrån allmänna politikens spelregler uppfattas som en provokation mot demokratin. Till mig har framförts att det handlar om styrelsens arbetssätt och arbetsformer, styrelseordförandens ledarskap, ärendelistan till styrelsemöten m m. För att tillmötesgå Min Geaidnu, Skogssamerna och partiet Jakt- och fiskesamernas synpunkter om styrelsens arbetssätt, arbetsformer och styrelseordförandens ledarskap har samtliga ledamöter i styrelsen getts möjlighet att under 4 sammanträden komma med förslag hur ev förändringar i styrelsearbetet skulle kunna ske. Under fyra sammanträden hade Min Geaidnu, Skogssamerna och Jakt- och fiskesamerna möjlighet att delge förslag om förbättringar om styrelsens arbetssätt, styrelsens arbetsformer och ordförandens ledarskap, men förslagen har uteblivet helt. Så vad handlade det egentligen om? Kanske om makt?

Plenum i Vålådalen

Inför Vålådalens plenum fanns få ärenden att behandla. Alla ledamöter visste också varför det fanns få ärenden på dagordningen för plenum i Vålådalen. Vi visste också att Skogssamerna i sin partistyreelse beslutat att avbryta sin valtekniska samverkan med Min Geaidnu och Landsförbundet svenska samer och att Skogssamerna valt att lämna sin plats i Sametingets styrelse. Det fanns tydligen också beslut att Skogssamernas ledamöter i plenum inte skulle delta vid röstningar i plenum. Eftersom proportionaliteten i plenum förändrats genom Skogssamerna utträde ur styrelsen var det också klart att en ny styrelse skulle väljas.

Proportionellt eller parlamentariskt valsätt av styrelsen

När det gäller valet av ny styrelsen är det bara Samelandspartiet som under lång tid förordar-/t parlamentariskt valsätt av styrelse därför att det då är klart vem som har ansvar för ledningen av Sametinget. Alla övriga partier har ansett att styrelsen ska väljas proportionellt. Sametingets valberedning var också enig att föreslå en proportionellt vald 5-manna styrelse men i plenum föreslog och genomdrev Min Geaidnu, partiet Jakt- och fiskesamerna, Albmüt, Landsförbundet svenska samer och delar av partiet Skogssamerna, som tidigare varit emot en parlamentariskt vald styrelse, att en styrelse ska väljas med parlamentariskt valsätt. Det är glädjande för Samelandspartiet att parlamentariskt valsätt nu accepteras av de flesta partier i Sametinget.

Siidajuogos

Som styrelseordförande hade jag efter önskemål från samebyarna inbjudit samtliga skogs- och fjällsamebyar till plenum att få samebyarna ska kunna ta del av plenums debatt om förslaget om ny samepolitik från tingets kommitté Siidajuogos.

Debatten om ny samepolitik i plenum var enligt min mening mycket bra. Det framkom tydligt att partierna är djupt oenig i denna fråga. Debatten var också bra därför att det är framkom helt klart att Sametinget inte ska öka sitt själv-bestämmande på bekostnad av samebyarnas självbestämmande. För mig är det självklart att Sametingets självbestämmande finns inom andra sakområden inom det samiska samhället än inom de områden som samebyarna har ansvar för.

Personalfrågor

Som styrelseordförande har jag under våren fått uppleva mitt första mediadrev. Den sakfråga som mediadrevet kom att handla om var personalfrågor vid Sametingets kansli. Som en ansvarskännande ordföranden kan inte personalfrågor kommenteras i media med hänsyn till att det alltid handlar om enskilda personer och personernas integritet och familj, vänner och anhöriga. Den respekten är viktig att upprätthålla. Fortfarande kommer jag inte kommentera personalfrågor annat än i ett styrelserum. Jag kan ända inte låta bli att kommentera att media valde just personalfrågor som tema för mediadrevet mot mig. Jag hade tidigt deklarerat att personalfrågor inte ska hanteras och kommenteras via media och självklart blev personalfrågor just den fråga som drevet handlade om. Snillrikt eller hur? Min förhoppning är att den som läcker uppgifter till media också förstår att vikten av att värna om enskilda personers integritet och att media följer de gemensamma pressetiska reglerna i sin mediareportering.

Avslutningsvis vill jag återknyta till rubriken i detta inlägg och vad jag menar med systemskifte i samepolitiken. Plenum i Vålådalen är historiskt i flera avseenden, nämligen:

- Att val av ny styrelse skedde tredje gången under samma mandatperiod
- Att Sametinget nu har 2 alternativ ev 4 politiska vildar
- Att parlamentariskt valsätt är nu accepterat av merparten av partierna i Sametinget – inte bara av Samelandspartiet
- Att det är fullt acceptabelt för ordföranden i presidiet och i styrelsen att använda sin utslagsröst – trots tidigare hård kritik från Min Geaidnu, Skogssamerna och partiet Jakt och fiskesamer
- Att företrädare för partiet Jakt- och fiskesamer, Min Geaidnu, Almut, Landsförbundet svenska samer nu utgör den politiska ledningen i Sametinget
- Att rennäringens företrädare är i minoritet i Sametinget
- Att nomineringsarbetet av ledamöter är viktigare än politiska sakfrågor över alla partiogränser
- Att jämställdhet inte existerar längre i Sametinget

Ha en riktigt skön försommar

Ingrid